

УДК 328.18

Ганіч А. О.

**ГЕНДЕРНЕ
ПОЛІТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО:
ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА
УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ**

Поняття гендеру ввів в науку в 1955 році американський психолог Джон Мані. Сама гендерна політика своєю появою зобов'язана фемінізму другої хвилі, кінця 1960–1970-х років, який підняв питання про дискримінацію жінок.

Ефективність гендерної політики базується на врахуванні кількох гендерних компонентів: культурного набору соціальних ролей чоловіків і жінок, системи цінностей та моделей взаємовідносин обох статей у суспільстві, які у свою чергу впливають на утвердження гендерного балансу.

Серед міжнародних механізмів залучення жінок у політику – компенсаційні дії, або позитивні заходи. Це спрямовані проти дискримінації за ознакою статі спеціальні, зазвичай тимчасові заходи з подолання наслідків дискримінації, яка мала місце в минулому або триває, для створення фактичної рівності можливостей та рівного ставлення до чоловіків і жінок. Спектр таких заходів досить широкий, наприклад:

- визначення завдань, цілей або квот участі жінок у видах діяльності чи секторах, де жінки мало представлені;
- сприяння доступу жінок до ширших можливостей в освіті, професійному навчанні та зайнятості в «нетрадиційних» для жінок секторах;
- заходи для забезпечення швидкого кар'єрного зростання (наставництво чи менторство, залучення жінок до вже створених мереж);
- інформування й заохочення роботодавців до найму і просування жінок;
- створення умов праці так, щоб це відповідало потребам працівниць із сімейними обов'язками;
- сприяння більшому розподілу професійних, сімейних і громадянських обов'язків між чоловіками й жінками тощо [1, с. 93–94.].

Система квот історично виправдала себе як один з ефективних інструментів досягнення гендерної рівності в перерозподілі влади. Завдання системи квот полягає в тому, щоб жінки займали хоча б «критичну меншість» від 30 % до 40 % місць, наприклад, в парламенті країни. Квотування забезпечує створення «критичної маси» жінок-політиків, здатних впливати на політичні процеси і політичну культуру в цілому.

У сучасному світі існують держави, де введення гендерних квот досягло своєї мети. Високий рівень представництва жінок в нижніх палатах Парламенту (30–56,3 %) був досягнутий в п'яти Скандинавських країнах, в 9-ти інших країнах Європи, в шести країнах Латинської Америки, а також в 11-ти Африканських країнах.

Політика нашої держави в даному питанні також декларує рівність чоловіків і жінок. Ст. 24 Конституції України, зокрема, присвячено подоланню дискримінації за гендерною ознакою. Після здобуття Україною незалежності, зрушення в законодавчому забезпеченні рівності статей в Україні значно зросло. Це й прийняття Указу Президента України від 26 липня 2005 р. «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [3], і схвалення Кабінетом Міністрів України «Концепції Державної програми гендерної рівності в українському суспільстві на 2006–2010 роки» від

05.07.2006 р. [4], і прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. [2].

Проте в порівнянні з країнами світу, відповідно до Звіту з глобального гендерного розриву за 2016 рік, представленого Світовим економічним форумом, Україна займає 69 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 142 країн). Порівнюючи ці дані з показниками минулих років, очевидно, що стан гендерної рівності в Україні погіршився. Так, найкращий результат Україна продемонструвала в 2006 році, посівши 48 місце. Тоді за деякими з чотирьох обчислювальних параметрів Україна наблизилась до позначки 1,00, що означає повну гендерну рівність в цій сфері.

Іншим вагомим фактором, який стримує належну й ефективну реалізацію законів, прийнятих в Україні протягом останніх 20 років щодо забезпечення гендерної рівності, є слабка й «розмита» відповідальність за їхнє недотримання. Це втілюється або у відсутності норм, що прописують умови дії санкцій, або у практиках застосування законів судовою системою. Яскравий приклад – це спроба стимулювати партії дотримуватись гендерних квот. Так, в Україні ще в 2013 р. було встановлено квоту у 30 %, яка на виборах 2014 року не дала результатів, 20 з 29 партій не виконали цієї вимоги.

Отже українська практика гендерної політики від часів її незалежності дає зрозуміти, що Україна, приймаючи закони, підписуючи документи, встала на шлях розвитку гендерної політики. Хоч і маленькими кроками вона намагається вдосконалити її. Практика восьми скликань законодавчого органу, показує, що Україна на правильному шляху. Нормативно-правовий базис Української гендерної політики підкреслює позитивний розвиток гендерної політики в нашій країні.

Список використаних джерел :

1. Азбука прав працюючих жінок і гендерної рівності. 2-ге вид. Женева : Міжнародне бюро праці, 2010. С. 93–94.
2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» № 2866 IV від 8 вересня 2005 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286615> (дата звернення 12.04.2019).

3. Закон про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1135/2005> (дата звернення 12.04.2019).
4. Схвалення Концепції Державної програми гендерної рівності в українському суспільстві на 2006–2010 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3842006-%D1%80> (дата звернення 12.04.2019).

*Рекомендовано до друку –
викладачем Дідук В. М.*